

IZANEDELJO

Križarji na pohodu.

III.

Druga križarska vojna (1147/9.).

Leta 1101 so se odpravile na Jutrovo tri armade, pol milijona mož. Tokrat so bili močno zastopani tudi Nemci. — Cilj je bil: se polastiti mesta Bagdad, ki je bilo središče azijatskih turških mogočnjakov in s padcem te trdnjave bi naj bila zlomljena moč mahomedanizma. Lepoštevne vojske so propadle v puščavah, ker so jih uničevale kužne bolezni, pomanjkanje in sovražnikov meč. Ker so se svetodeželske državnice, ki so nastale po prvi križarski vojni, med seboj ravsale, se je polastil sultan Zenki v Mozulu leta 1148 Edesse ter ogrožal Jeruzalem. Papež Evgen III. in francoski kralj Ludvik VII. sta klicala na križarski pohod. S pridigami je podžigal bojovnike eden najboljših tedanjih pridigarjev sv. Bernhard, ki je romal peš iz dežele v deželo. Po dolgem oklevanju se je odločil za križarski pohod tudi nemški kralj Konrad III. — Nemška ter francoska armada sta se odpravili na pot pod vodstvom svojih kraljev po suhem preko Carigrada v Malo Azijo. Vojski sta bili malodane uničeni vsled neprestanih bojev. — Oba kralja sta dospela v Jeruzalem in se postavila na čelo armadam, ki so dosegle svete kraje po morju. Križarji so se nameravali polastiti mesta Damask. Načrt se je razbil na nezvestobi potomcev prvih križarjev, ki so bili podkupljeni od mahomedancev. Druga križarska vojna je končala brez uspeha.

Zaključek tretje križarske vojne (1189/92.).

Radi izjalovljenja družega križarskega pohoda je zapad nekako pozabil na vedno ogroženo sveto deželo. Egiptovski sultan Saladin se je polastil po zanj zmagoviti bitki ob Genezareškem jezeru kraljestva Jeruzalem leta 1187. Ta udarec in gorečnost papežev Gregorja VIII. in Klementa III. sta navdušila zapad za ponovno križarsko vojno. Nadškof Viljem iz Tyra, ki je opisal križarske pohode, je pridigoval križ in pridobil za oboroženi nastop francoskega in angleškega kralja, ki sta se podala v svete kraje na čelu armadam po morju. Celostarostni Nemeč Friderik Rdečehradec je peljal nemške vojake, 100.000 po številu v Palestino po suhem. Prehod skozi grško kraljestvo si je moral izvojevati. Premagal je sultana iz Ikonija, a je utonil v valovih reke Kalykadnus. En del nemške vojske se je vrnil v domovino, drugi pa je nadaljeval pod poveljstvom Friderikovega sina pohod pred turško trdnjavo Akkon, kjer sta že taborila angleški in francoski kralj. Pri obleganju Akkona so trpeli križarji neizmerno veliko radi kužnih bolezni, ki so posebno kosile Nemce. Trdnjava je padla leta 1191 ter postala odslej središče krščanske posesti in oporišče vseh podjetij zapada

proti Palestini. Angleški kralj je že med vožnjo v sveto deželo osvojil otok Ciper in ustanovil posebno krščansko kraljestvo. Pred trdnjavo Akkon so se sprle med seboj tamkaj zbrane tri narodnosti. Nemci ter Francozi so se vrnili v domovino. Angleški kralj je sklenil po brezuspešnem pohodu proti Jeruzalemu s sultanom Saladinom mir. Zaključek tretje križarske vojne je bil ta-le: Ustanovitev latinskega kraljestva na otoku Cipru. Mohamedanci so moral odstopiti zapadu palestinsko obal in dovoliti kristjanom, da smejo obiskovati sveti grob brez vsakih ovir. Povrh je še bilo sklenjeno premirje za tri

leta. Ravno kar našete uspehe je priboril krščanstvu angleški kralj.

*

Smrt škofa. Dne 17. aprila je umrl v Senju škof senjsko-modruške škofije dr. Josip Marušič. Pokopan je bil na velikonočni pondeljek. Rajni škof je bil rojen 1869 v Hrvaškem Primorju kot sin priprostih staršev. Svojo škofijo je vodil na občo zadovoljnost duhovščine ter vernikov 15 let.

Proglasitev svetnikom. Dne 23. apr. tega leta sta bila v Rimu proglašena svetnikom blaženi Tomas A. Corte in Katarina Tomas.

NOVICE

Že zopet kri in smrt. Iz Gornje Radgone smo prejeli to-le žalostno poročilo. V vinotoču na Plitviškem vrhu je veseljačil na cvetno nedeljo zvečer med drugimi tudi dosluženi vojak Simon Tropenauer iz Lešanc s svojo izvoljenko. Zašel je med vesele pivce tudi 19 letni posestniški sin Oton Žižek iz Ščavnice. Začel se je prepir radi deklinje, ki je sedela v družbi Tropenauerja. Že v prostorih vinotoča bi bilo prišlo med omenjenima fantoma do dejanskega obračuna, da tega niso preprečili ostali gostje, ki so porinili Žižeka skozi vrata. Na sveži zrak postavljeni dečko se je razljutil in sklenil ponočni obračun s tekmeccom na povratku domov. Ko sta se pozno v noč sestala na cesti Žižek in Tropenauer, je prišlo takoj do prepira. Tropenauer je zagrabil poleno in udaril z njim Žižeka po tilniku s tako silo, da mu je prebil lobanjo in se je zgrudil pri priči mrtev. Ubijalec je koj uvidel, da njegovi udarci niso bili šala. Odrzel je po škauf vode, ga zlijl po tleh ležečemu, a brez uspeha, ker je bil Žižek že izdahnil. Tropenauer se je javil sam orožnikom, ki so ga pripeljali v zapor mariborskega okrožnega sodišča, kjer bo dajal odgovor za v pijanosti prelito človeško kri.

Razmesarjenega so našli. Na cvetno nedeljo zvečer se je vračal proti domu Mlakar iz Sp. Laž pri Poljčanah. Ne daleč od železniškega prelaza v Luščeki vasi je zagledal na tiru mrtvo moško truplo z grozno razmesarjenim obrazom. Obvestil je o krvavi najdbi službojučega železničarja, ta je poklical komisijo, ki je ugotovila, da gre za 24 letnega Jerneja Kostelak, ki je bil uslužben pri trgovcu Šumru v Poljčanah. Na cvetno nedeljo je bil priden fant v vinotoču na koncu Stare vasi v veseli družbi, iz katere se je vračal proti večeru domov. Nesrečnež se je najbrž radi vinjenosti spodtaknil pri prehodu preko železniškega tira, vsled padca obležal v nezavesti in mimovozeči vlak mu je čisto razmesaril glavo.

Strašen opomin. Pred kratkem so dovolili v Carigradu vpogled v harem (stanovanje sultanovih žen) od Kemal paše pregnanega sultana. Radovedne obiskovalce zanima najbolj koža, katero so potegnili z glave svoječasne

sultanovega strežaja in jo obesili pred vhod v harem kot svarilen opomin vsem rodovednežem. Ta strežaj je živel na dvoru pod sultanom Ahmedom II. koncem 7. stoletja. Ni mogel premagati radovednosti in ga je doletela grozna kazen. Da bi videl lepe sultanove žene v harem, se je strežaj skrill v nezastraženem trenutku pri vhodu v harem. So ga pa le izsledili in takoj obglavili. Iz odsekane glave so potegnili kožo in jo obesili nad vhod.

Najdražji poljub. Najdražji poljub, ki ga pozna svetovna zgodovina, se je doigral v Londonu v takozvanem »Albert Halu« leta 1917. Vršila se je tamkaj dobrodelna prireditelj v prilog ranjencem. Da bi prišli vojni invalidi hitro ter po ceni do večje svote, so naprosili lepo gledališko igralko Maud Lowe, da da svoj poljub na borzo. Igralka je privolila in določila, kdor plača gotovo svoto, ta jo sme poljubiti javno na cesti vpricho zbranih množic, kdor plača dvojno od zgorajne svote, taistega bo poljubila lepota sama. — Prvi pogoj je kupil neki bankir za 11 tisoč angleških funtov. Dvojno svoto od tega je ponudil vojvoda iz Saut Albana. V dvorani je zavladala tišina. Vojvoda je storil nekaj, česar ni pričakoval nikdo. Kot čednosten zakonski mož se je odrekol poljubu, dvignil svojega devetletnega sinka in mu velel, naj poljubi igralko.

Pogreb ciganskega kneza. Pred nekaj dnevi se je vršil v Witten pogreb cigana Tričlerja, ki je bil ciganski knez zapadne Nemčije. Knezovo truplo je bilo na prostem na mrtvaškem odru cele tri dni in tisoči ter tisoči so prišli gledat umrlega cigana. Sorodniki pokojnega so postavili pred mrtvaški oder nabiralnik in vsak je moral spustiti vanj nekaj okroglega. V pogrebem sprevedu so našli 12 tisoč oseb.

Pred nekaj leti in danes. Raziskovalec južnega tečaja ameriški admiral Byrd je že na povratku iz Nove Zelandije v Newyork. Ob tej priliki beležijo znanstveniki naslednjo razliko: Byrd je pričel na aeroplanu iz Kitovega zaliva polet proti južnemu tečaju z dvema tovarišema 29. novembra 1929. Prelotel je srečno 1606 angleških milj (milja 1.609 km) v 19 in pol urah. Pred 18 leti je rabil za isto pot na pasjih saneh norveški raziskovalec pri rešitvi Nobilove ekspedicije smrtno ponesrečen Amundsen 97 dni. Angleški raziskovalec kapitan Scott je prehodil 120 milj